

Mál nr. 267/2021

M og
V v/ ábyrgðartryggingar sveitarfélagsins AÁgreiningur um bótaskyldu vegna slyss grunnskólanema við efnafræðitilraun.**Gögn.**

Málskot, mótttekið 5.7.2021, ásamt fylgigögnum.

Bréf V, dags. 5.10.2021, ásamt fylgigögnum.

Málsatvik.

Hinn 8. febrúar 2017 slasaðist M við efnafræðitilraun í nánar tilgreindum grunnskóla sem er í eigu og er rekinn af A. Slysið vildi til með þeim hætti að verið var að framkvæma efnafræðitilraun sem gekk út á að sandi, sykri, matarsóða og etanóli var blandað saman til að líkja eftir eldgosi. Í skýrslu Vinnueftirlitsins, dags. 23. ágúst 2017, kemur fram að nánar tilgreindur kennari, D, hafi tekið saman rétt magn efna á tveimur borðum í skólastofunni fyrir tilraunina, mótað efnin eins og eldfjall og síðan kveikt í. Að svo búnu hafi hann lagt brúsa með etanóli til hliðar á annað borð og farið yfir á næsta borð til að endurtaka tilraunina þar. Hann hafi hins vegar ekki orðið þess var er einn nemandinn hafði seilst í etanólbrúsann og hellt yfir opinn eldinn svo úr hafi orðið eldblossi. Við það varð M fyrir meiðslum auk tveggja annarra nemenda.

Í skýrslu Vinnueftirlitsins kemur enn fremur fram að ekki hafi verið gert áhættumat um hvernig staðið skyldi að þeirri tilraun sem þarna var gerð og ekki hafi verið gert ráð fyrir sérstökum hlífðarbúnaði. Var það mat eftirlitsins að fyrir vangá eða vanþekkingu hafi nemandi hellt eldsneyti á eld eða glóð svo úr varð eldblossi. Voru gefin fyrir mæli um úrbætur þess efnis að yfirfara skuli áhættumat og verklagsreglur hvað varðar meðferð hættumerktra efna í eðlis- og efnafræðistofu.

M hefur krafist bóta úr ábyrgðartryggingu A hjá V vegna þeirra meiðsla sem hún hlaut í slysinu. V hefur hafnað bótaskyldu.

Í úrskurði nefndarinnar 6. febrúar 2018 í máli nr. 397/2017 var til úrlausnar ágreiningsmál vegna annars nemanda sem slasaðist við þetta sama atvik. Í þeim úrskurði var röksemdum málskotsaðila fyrir bótakröfu sinni lýst svo að A beri skaðabótaábyrgð á líkamstjóni nemandans þar sem D hafi ekki gætt nægilegrar varúðar þegar hann skildi etanólbrúsa eftir í skólastofu þannig að annar nemandi hafi getað nálgast brúsann. Vísi nemandinn til þess að það sé ósamræmi í frásögn D af atvikinu og bendi allt til þess að ekki hafi verið gætt nægilegrar varkárni við umgengni um jafnhættulegt efni og etanól. Haldi hann því fram að í ljósi þess að D hafi verið með nemendur á unglingsaldri í kennslu og að vinna með hættuleg efni hefði hann átt að gæta sérstakrar varúðar. Einnig vísi nemandinn til þess að brotið hafi verið gegn háttætnisreglum í lögum nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum sem og háttætnisreglum í lögum um grunnskóla nr. 91/2008 en þau ákvæði sem vísað sé til lúti að því að tryggja þurfi öryggi nemenda og starfsfólks almennt. Einnig sé bent á að skortur hafi verið á áhættumati vegna tilraunar sem þessarar, sérstaklega þar sem unnið hafi verið með eldfim efni og sé í því efni vísað til skýrslu Vinnueftirlitsins varðandi umræddan skort. Einnig sé vísað til þess að aðstæður í skólastofunni eða háttsemi D hafi ekki verið í samræmi við fleiri skráðar háttætnisreglur eins og reglugerð nr. 553/2004 um verndun starfsmanna gegn hættu á heilsutjóni af völdum efna á vinnustað og með hliðsjón af lögum um grunnskóla eigi ákvæði reglugerðarinnar jafnt við nemendur og starfsfólk skóla. Einnig verði að líta til reglna í reglugerð nr. 657/2009 um öryggi og velferð nemenda og laga um grunnskóla í þessu samhengi þar sem fram komi að skólastarf skuli vera þannig að öryggi nemenda sé haft að leiðarljósi. Af hálfu V var bótaskyldu hafnað og talið að A bæri ekki skaðabótaábyrgð vegna líkamstjóns málskotsaðilans og vísað m.a. til þess að D hafi gætt fyllstu varúðar og kynnt nemendum hættueiginleika etanóls áður en svokölluð eldfjallatilraun hafi verið framkvæmd. Þegar D hafi síðan farið að sinna öðrum nemendum hafi, án hans vitundar, annar nemandi tekið etanólbrúsann í óleyfi og hellt yfir eld með þeim afleiðingum sem að ofan greinir. Að áliti V hafi heldur ekki verið ljóst að skriflegt áhættumat hefði breytt nokkru hvað varðar atvik málsins en til staðar hafi verið vinnuumhverfisvísir og öryggisblað.

Í máli því sem nú er til úrlausnar fyrir nefndinni byggir M á sömu rökum og byggt var á af hálfu nemandans í fyrrgreindu máli nr. 397/2017 sem einkum hafi lotið að almennum háttætnisreglum og því hafi úrskurður nefndarinnar í því máli takmarkast við slíkar reglur. Í þessu máli kveðst M hins vegar einnig byggja á sértækum háttætnisreglum sem sé að finna í „Handbók um velferð barna“ sem gefin hafi verð út árið 2014, einkum í 5. kafla sem beri heitið „Öryggi í námsumhverfi“. Þannig sé í þeim kafla fjallað um fyrirbyggjandi aðgerðir og þar segi svo, orðrétt:

„Mikilvægt er að starfsfólk skóla sé meðvitað um þá hættu í nánasta umhverfi sem nemendum getur stafað af svo sem af tækjum og tólum og sjái fyrir þær hættur sem hugsanlega geta komið upp. Ganga þarf úr skugga um að ekki leynist hættur í umhverfi nemenda sem valdið geta slysum og því er mikilvægt að allt umhverfi sé eins öruggt og hægt er. Æskilegt er að reynt sé að koma í veg fyrir eins mikið og hægt er og gera áhættumat.“

Jafnframt er vísað til kafla 5.1.2 sem beri heitið „Skólastofur“, en þar segi svo:

„Við skipulag og framkvæmd vinnuumhverfis og vinnuáðstæðna í skólastofum skal taka mið af Vinnuumhverfisvísi Vinnueftirlits ríkisins ásamt öðrum þeim vinnuumhverfisvísimum, lögum og reglugerðum sem þar er getið. Í verkmenntastofum skal sérstaklega hugað að öryggiskröfum um vélar, tæknilegan búnað, efnisnotkun, loftgæði og loftræstingu og aðgengi að fyrstu hjálp og taka mið af reglugerð um vélar og tæknilegan búnað, nr. 1005/2009.“

Enn fremur er vísað til kafla 5.1.15 sem beri heitið „Eiturefni og eitradar plöntur“ og þar segi orðrétt:

Öll eiturefni og önnur hættuleg efni skulu geymd í læstri geymslu og gengið þannig frá þeim að nemendur hafi ekki aðgang að þeim nema undir eftirliti kennara. Mikilvægt er að starfsfólk þekki aðvaranir á umbúðum. Lista yfir merkingar eiturefna er að finna á vefsíðu Umhverfisstofnunar.

Loks sé vísað til kafla 5.1.17 sem beri heitið „kerti og eldfim efni“, en þar segi orðrétt m.a.:

„Fara skal þannig með eld, eldfim efni og önnur hættuleg efni að engin hætta sé á því að eldsvoði eða tjón af völdum mengunar geti af því hlotist.“

Samkvæmt framangreindum háttænisreglum kveður M að D hafi átt að ganga strax frá etanólbrúsanum í læsta geymslu eftir að hafa tekið rétt magn efna fyrir hvort borð og gert tilraunina tilbúna. Hafi hann alls ekki átt að skilja brúsann eftir eftirlitslausan á borði í stofunni og ekki átt að yfirgefa borðið á meðan enn logaði í „eldfjallinu“. Hafi hann átt að fylgjast með eldinum þar til hann væri slökknður eða einfaldlega slökktva eldinn eftir ákveðinn tíma. Fyrst þá hafi hann átt að fara yfir á næsta borð og endurtaka tilraunina þar. Með háttsemi sinni umrætt sinn hafi D brotið gegn framangreindum háttænisreglum sem væru bæði skýrar og sértækar og settar til að tryggja velferð og öryggi barna í grunnskólum.

Álit.

Í álitni úrskurðarnefndar í fyrrgreindu máli nr. 397/2017 kemur fram að þegar litið hafi verið til málsins í heild verði ekki annað séð en að bein orsakatengsl hafi verið á milli þess að samnemandi málskotsaðilans hafi tekið etanólbrúsa í óleyfi og hellt innihaldi hans yfir eld sem hafi skapað augljósa hættu. Ekki sé varhugavert að leggja til grundvallar þá frásögn D að hann hafi brýnt fyrir nemendum hættueiginleika etanólsins og í ljósi aldurs nemendanna verði að ætla að þeim hafi verið þeir eiginleikar ljósir og að það hafi verið D sjálfur sem einn hafi getað notað það efni. Ekki hafi orðið að líta svo á að notkun á slíku efni ein og sér innan grunnskóla hafi verið þess eðlis að hún hafi brotið gegn þeim almennu háttænisreglum sem málskotsaðilinn hafi vísað til í lögum og reglum. Því hafi ekki verið, miðað við framlögð gögn, fallist á að A bæri skaðabótaábyrgð á líkamstjóni málskotsaðilans.

Ekki er efni til að haggja við framangreindu álitni í því máli sem nú er til úrlausnar. Kemur því nú einungis til frekari skoðunar hvort meðferð D á etanólinu hafi farið í bága við þau fyrirmæli í „Handbók um velferð barna“ sem M hefur vísað til. Þegar litið er til framangreindrar niðurstöðu að leggja skuli til grundvallar þá frásögn D að hann hafi brýnt fyrir nemendum hættueiginleika etanólsins og í ljósi aldurs nemendanna verði að ætla að þeim hafi verið þeir eiginleikar ljósir og að það hafi verið D sjálfur sem einn hafi getað notað það efni verður að telja að það séu fyrst og fremst þau fyrirmæli í kafla 5.1.15 í handbókinni, um að öll eiturefni og önnur hættuleg efni skulu geymd í læstri geymslu og gengið þannig frá þeim að nemendur hafi ekki aðgang að þeim nema undir eftirliti kennara, sem hér geti komið til skoðunar. Í því sambandi verður ekki fram hjá því litið að etanólið var umrætt sinn í notkun og var svo enn jafnvel þótt D hafi lagt það frá sér meðan hann var að undirbúa tilraunina á síðara borðinu. Verður ekki séð að þá tiltölulega stuttu stund sem hann hafði lagt efnið frá sér hafi efnið verið í geymslu í skilningi fyrrgreinds ákvæðis í handbókinni þannig að honum hafi borið að læsa það inni í skáp á meðan, enda mátti hann treysta því að nemendurnir myndu láta það ósnert. Verður því ekki litið svo á að D hafi brotið gegn þeim fyrirmælum umræddrar handbókar sem M hefur vísað til. Í ljósi þess sem að framan er rakið verður ekki fallist á að A beri skaðabótaábyrgð á líkamstjóni M. Hún á því ekki rétt á bótum úr ábyrgðartryggingu A hjá V.

Niðurstaða.

M á ekki rétt á bótum úr ábyrgðartryggingu A hjá V.

Reykjavík, 30. nóvember 2021.

Þóra Hallgrímsdóttir lögfr.

Valgeir Pálsson lögm.

Jóhann T. Sigurðsson lögm.